

Формування навичок самостійної діяльності учнів початкової школи на уроках математики.

Фактором національного престижу та запорукою активного економічного розвитку країни є талант та творча обдарованість особистості-громадянина. Тому обов'язковим результатом навчання в початковій школі завжди було і є формування мислячої, творчої та активної особистості. В наш час педагог є не лише вчителем, що дає знання, він – ще й вихователь, що навчає уявляти й фантазувати, радіти й тужити, дивуватися й співчувати.

Мета статті: ознайомити та розширити знання про основні та інноваційні методи, що сприяють досягненню одного з основних завдань сучасної школи – досягнення максимальної самостійності учнів у процесі досягнення знань. Ураховуючи те, що провідною діяльністю молодших школярів є навчання, саме активізація пізнавальної діяльності учнів у навчально-виховному процесі початкової школи набуває особливої актуальності.

Необхідна умова підвищення ефективності та результативності шкільної освіти – це розвиток пізнавальних сил учнів, їх прагнення до збагачення своїх знань та самостійної пізнавальної діяльності.

Математика – доволі складний предмет. Тому головним у роботі педагога на уроках математики є розвиток логічного мислення, формування обчислювальних навичок та математичного мовлення.

Всім відомо, що діти пізнають світ граючись. Тому без таких методів як гра навіть на уроках математики не обійтись. Н.В. Бондарчук, вчитель Загальноосвітньої школи № 21 м. Житомир, зазначає, що на будь-якому етапі уроку має місце гра. Це і "Математична естафета", "Кращий обчислювач", "Спустися з гірки", "Магазин", "Допоможи Незнайкові", "Мовчанка", "Відгадай склад числа", "Хто швидше" та інші [1]. Вважаємо доречним вислів А. С. Макаренка "Яка дитина в грі, такою багато в чому вона і буде в праці, коли виросте" [4]. Тому виховання майбутньої особистості полягає перш за все в ігровій діяльності.

Та все ж, в іграх надто мало місця відведено для самостійної діяльності. Але вони народжують в дітях інтерес до математики, та спонукають до пізнавальної діяльності на уроці, а згодом – і до самостійної пізнавальної діяльності.

Якщо дитина має інтерес до предмету, який вона вивчає, згодом вона розуміє, що навчатись можна не тільки зі слів учителя, не тільки під час колективного розв'язування задач і вправ, а й самостійно. На етапі навчання в початковій школі корисно час від часу пропонувати учням різні форми самостійної роботи: самостійне вивчення теорії за підручником, і самостійне розв'язування задач, виконання різних завдань: тестів, математичних диктантів, розгадування вікторин, участь у конкурсах, дискусіях та міні-проектах.

Один з найважливіших та найпродуктивніших видів самостійної роботи з математики є домашня робота учня. Під час самостійної домашньої роботи учень сам відтворює дії, які він виконував в класі під керівництвом вчителя, або ж ці дії виконувалися іншими учнями на уроці. Вдома учень повинен сам не просто повторити ці дії, а пригадати, осмислити знову вивчений матеріал, спланувати свою роботу щодо виконання завдання, контролювати себе самостійно, а також оцінювати свою роботу. Виконання домашніх завдань сприяє закріпленню і поглибленню поданого на уроці нового матеріалу, допомагає виробити навички, дисциплінує учнів, привчає їх працювати систематично і самостійно. Адже в цьому і полягає провідна функція домашньої роботи – навчити дітей вчитися.

Працюючи самостійно, учні, як правило, глибше вдумуються в зміст опрацьованого матеріалу, краще зосереджують свою увагу, ніж це звичайно буває при поясненні учителя або розповідях учнів. Тому знання, уміння і навички, набуті учнями в результаті добре організованої самостійної роботи, бувають міцнішими і ґрунтовнішими. Крім того, у процесі самостійної роботи в учнів виховується наполегливість, увага, витримка та інші необхідні якості [3].

Також є ефективними групові методи самостійної діяльності учнів на уроках математики. Групова робота виховує в учнях повагу один до одного, товарищескість, взаємодопомогу. Але групові методи не завжди доцільно використовувати. Групова робота ефективна лише в період повторення матеріалу для виконання групами доволі простих і чітких завдань. Також варто враховувати вікові особливості учнів початкової школи: під час групової роботи дуже складно організувати тишу та порядок у класі.

На мою думку, для залучення дітей до самостійної пізнавальної діяльності, а також постійної її стимуляції, перш за все варто забезпечити творчий та дружній клімат на уроках математики. Необхідно створити атмосферу взаємодовіри, поваги один до одного, та вселяти впевненість кожній дитині, що вона зможе знайти вірне рішення. Адже будь-яка діяльність дитини буде успішною тоді, коли вона здійснюватиметься без примусу й даруватиме радість відчутти себе переможцем, творцем. Як свідчить шкільна практика, під час групової роботи активізується діяльність всіх без винятку її виконавців. Психологи пояснюють це тим, що одна з найважливіших характеристик людини у групі полягає в тому, що особа звертається до своєї групи як до джерела орієнтації у навколишній дійсності. Як вид навчальної діяльності школярів, групова діяльність багатофункціональна [2, с. 70].

Тому передумовою самостійної діяльності учнів початкової школи на уроках математики – це відчуття учня співучасником навчального процесу, його живий інтерес до пізнання всього нового в процесі вивчення математики. Це і є стимулом до збагачення знань та самостійної пізнавальної діяльності.

Доведено, що самостійна робота відіграє велику роль у формуванні і розвитку навчальних умінь, вихованні волі, пізнавального інтересу, навичок колективної праці. В ній виявляється індивідуальність кожного учня, формується їх інтелект і характер. Усе це сприяє засвоєнню глибоких і міцних знань. Тому, проблема самостійної роботи учнів як форма організації навчального процесу з математики на сьогодні є актуальною.

Список використаних джерел та літератури.

1. Бондарчук Н. В. Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів [Текст] / Н. В. Бондарчук // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2008. – № 41. – С. 103-106.
2. Вітківська І. Творча педагогічна діяльність як особистісно орієнтована. Авторська концепція, технологія / І. Вітківська // Директор школи. – 2002. – № 4. – С. 70.
3. Гакалець Т.М., Кондратюк І.І., Кучер Т.О., Орел Л.О. (2012) *Самостійна робота учнів початкових класів на уроках математики*. Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник. рр. 238-241.
4. Макаренко А. С. Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К. : Радянська школа, 1990. – 366 с
5. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посібн. / За заг. ред. Пометун О.І. – К.: А.С.К., 2003. – 103 с.